

ATATÜRK EĞİTİM FAKÜLTESİNDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN İHTİYAÇ BOYUTLARININ SAPTANMASI*

Dr. Kâniye Güven **

Dr. Nurhayat Özdayı

GİRİŞ

İhtiyaç kavramının anlamı üzerinde çağdaş psikolojide birbirini destekleyen ve desteklemeyen birçok görüşler mevcuttur. Psikologlar, temel biyolojik ve psikolojik ihtiyaçların bütün insanlarda var olduğunu kabul etmelerine rağmen bunları adlandırmada aynı görüşte değillerdir. (Güner, 1990, s.93-102).

Bazı psikologlar, güdü teorilerini öğrenme ve davranış teorilerinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul ederlerken, bir kısmı ise; daha çok kişilik teorileri içinde ifade etmektedirler. Bu konuda 1952'den beri teorik ve deneysel pek çok çalışma yapılmıştır (Berlyne, 1964, s.447-451).

Bu teorilerin genel kabul görmüş olanı, A. Maslow'un "ihtiyaçlar Hiyerarşisi" dir. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi, kişisel ihtiyaçlara doyum sağlayacak şekilde düzenlenmiş ve bu ihtiyaçlara cevap verecek tarzdadır. Bunlar; temel fizyolojik ihtiyaçlar, güvenlik, ait olma, saygı ve statü ve kendini gerçekleştirme' dir (Maslow, 1970).

Bu düzenlemede ihtiyaçlar, pramidin en altından başlayarak üst üste sıralanmış olup, dinamik bir yapı gösterirler. Bu dinamizmin içinde doğuştan kazanılmış ve sonradan yönelinmiş gereksinimler, bireyin psiko-sosyal olgunlaşma sürecinde basamak basamak tırmanacağı bir aşama içindedirler.

Çünkü ihtiyaçlar, bireyi devamlı hareket etmeye (doyum sağlayana dek) zorlar. Dengesi bozulan organizmayı bir amaca doğru yöneltir ve doyum sağlanırsa denge sağlanmış olur (Kuzgun, 1985, s.7). Bu ihtiyaçları bireyin yüzde yüz doyum bulacağı şeklinde düşünmemek gerekir (Kaynak, 1981, s.370).

* Bu Araştırma 9,11 Eylül 1991 İ. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

** Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Öğretim Görevlileri

Maslow'un teorisini kişilerin anlamlı dünyalar yaratmak ve yarattıkları uyumları sağlayacak şekilde geliştirmek esastır. Yani herkesin aynı şekilde motive olması mümkün değildir.

Ayrıca kendini gerçekleştirme ihtiyacının doğal ya da öğrenilen özellikle olduğuna ilişkin akademik tartışmalar olmasına rağmen toplumun değişik kesimlerinde büyük değişiklikler gösterdiği kuşkusuzdur. (Drake, Smith, 1978, s.103).

Bu çalışma ile sosyo-ekonomik bakımından orta gelişmiş ülkeler arasında sayılan Türkiye'de bir grup fakülte öğrencisi üzerinde bu ihtiyaçların önem dereceleri ve doyum biçimlerinin ne şekilde olduğu araştırılmıştır.

AMAÇ

Bu araştırmanın temel amacı, öğretmenlik mesleğini seçen kişilerin önemli ve önemsiz saydıkları ihtiyaçlarını tespit ederek, onlara gerekli psikolojik yardım ilişkilerinde bulunmayı hedeflemektedir. Ayrıca öğrencilerin tutum ve davranışlarının gerisinde yatan nedenlere inebilmek için bu tutum ve davranışları daha iyi çözümleyebilmek gereklidir. Bu nedenle bu gibi çalışmaların yapılmasına ihtiyaç vardır.

PROBLEMLER

Öğrencilerin ihtiyaç sıralamalarının ne şekilde olduğuna ilişkin alt problemler şu şekilde tesbit edilmiştir.

1. Araştırma kapsamına giren öğrencilerin genel ihtiyaç sıralaması nasıldır?
2. Bu ihtiyaç sıralaması bölümlere, cinsiyete, yaş durumuna, aylık gidere, mezun olduğu okulun çeşidine ve mezun oldukları okulun yerine göre değişmekte midir?
3. Bu ihtiyaç sıralamaları arasında anlamlı sayılacak bir ilişki var mıdır?

Yukarıdaki sorulara cevap bulabilmek için bu çalışmaya gidilmiştir.

SINIRLAMALAR

Araştırma, 1990-1991 öğretim yılında, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim fakültesi'nde okuyan 4201 öğrenciden 200 öğrenciyi kapsamaktadır (%5).

Öğrenciler, tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilmiş, bu seçilme işinde bölümlerin öğrenci sayıları dikkate alınmamış, ancak her bölümün evrenini

yansıtacak özelliğe sahip öğrenci sayısı almıştır.

YÖNTEM

Bu araştırmada kullanılan anket, "Maslow'un İhtiyaçlar hiyerarşisi" esas alınarak hazırlanmıştır. Bunun için 20 ihtiyaç boyutundan oluşan bir ölçek geliştirilmiş ve ihtiyaçlar sıra gözetilmeksizin (Maslow'un hiyerarşik sırası) rasgele serpiştirilmiştir. Öğrencilerden bu ihtiyaçların 1'den 20'ye kadar kendilerine göre sıralanması istenmiştir. Bu sıralama her ihtiyaç boyutunun kendinden sonraki ihtiyaç boyutları ile karşı karşıya gelecek şekilde (2'şerli) karşılaştırılması biçimindedir.

ölçeğin güvenirlik katsayısı $r = 0.78$ 'dir.

Araştırmamızda temel alınan güdüler şunlardır:

Üstün olma, başarılı olma, yeterli olma, açlık, susuzluk sevme-sevilme, statü, saygınlık, cinsellik, bağımsızlık, emniyet ve güvenlik, arkadaşlık, kendini gerçekleştirme, takdir, yaratıcılık, inanç, bir gruba dahil olma, aitlik, uyku ve yorgunluktur.

Kuzgun 1984' de, Üniversite öğrencileri üzerinde "Edwards Kişisel Tercih Envanteri"nin Türkiye'de geçerlik ve güvenirliğini araştırmıştır. Bu envantere "başarı, uyarlık, düzen, gösteriş, bağımsızlık ve başkalarını anlama, yakınlık, ilgi gösterme, baskın olma, kendini suçlama, şefkat gösterme, değişiklik, dayanıklılık, karşı cinsle ilişkiler ve saldırganlık" boyutları mevcuttur. Yukarıda verilen ihtiyaç boyutları ile anketimizde yer alan boyutlar arasında kısmen benzerlik bulunsa da, tespit edilen ihtiyaç boyutları Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi temel alınarak geliştirilmiştir.

İstatistik yöntem olarak ortalama, yüzdelik, medyan testi, Kolmogrov Simirnov testi kullanılmıştır.

Anket ile ölçülen Değişkenler

- **Başarı (Achievement):** Bilgi ve beceri elde edinmeyi gerektiren konularda kişinin istenilen düzeyde bir yeterlilik göstermesi.
- **Üstün Olma (Dominance):** Kendi düşüncelerini savunabilme, lider olma, başkaları tarafından lider olarak kabul görme, davranışlarını denetleme ve yönetme
- **Güven (Security):** Kendini emniyette hissetme, geleceğini garanti altına alma.
- **Kendini Gerçekleştirme (Self actualization):** Yeteneklerini, kapasitelerini, potansiyellerini en iyi şekilde kendi toplum yararına

kullanabilme, kendini gösterme.

- Yeterli Olma (Qualification): Belli bir öğrenim veya meslek dalında istenilen bilgi ve beceriyi ortaya koyabilmek.

- İnanç (Belief): Bir şeyi güvenle, doğru sayma tutumu, bireyin belli bir yönüne ait algı ve bilgisinin devamlı organizasyonu.

- Ait Olma (Belong): Birisine, bir gruba, bir topluma olan organik bağlılık.

- Statü (Statüte): Bir kimsenin toplumda daha çok saygı ile birlikte başkalarınınca verilen sosyal konum.

- Saygınlık (Prestige): İtibar, prestij duygusu.

- Bağımsızlık (independence): Ekonomik ve ruhsal desteğe gereksinme duymama, ilgi görme ve yön seçmek bakımından başkalarına bağımlı olmama duygusu.

- Takdir Edilme (to be appreciated): Başkaları tarafından beğenilme, değer verilmeyi isteme.

- Cinsellik (Sexuality): Bireyin cinsellik durumuna bağlı olarak neslini devam ettirme isteği.

- Açlık (Hunger), Susuzluk (Thirst), Yorgunluk (tiredness), Uyku (Sleep): Organizmanın varlığını devam ettirebilme ve kendini koruyabilmesi için tüm canlılarda var olan fiziksel ihtiyaçlar.

BULGULAR

Araştırmanın bulguları iki ana boyutta ele alınmıştır.

1. KİŞİSEL BULGULAR

Anket aracılığıyla toplanan veriler; bölüm, cinsiyet, yaş, aylık gider, en son mezun olduğu okul ve öğrencilerin Fakülteye geldikleri yere göre incelenmiştir. Buna göre, Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler, Yabancı Diller ve Güzel Sanatlar bölümlerinden ellişer kişi alınmıştır. (%25'er).

Cinsiyete göre; kızlar %48, erkekler %52, yaş gruplarına göre; 18-20 yaş %28.5, 21-25 yaş % 66.6 ve 26 yaş ve yukarısı %5 olarak araştırmaya girmiştir.

Aylık gidere göre; 500 bin lira altında gideri olanlar %54.5, 500 bin ile 1 milyon arasında olanlar :%39, 1 milyonun üzerinde gideri olanlar %6 civarındadır.

En son mezun oldukları okul durumlarına göre; genel liseyi bitirenler

%64.5, Meslek Lisesi mezunları % 22.5, İmam H.Lisesi ve diğerlerinden mezun olanlar % 13'tür. Burada en fazla genel liselerden mezun olanlar dikkati çekmektedir.

Öğrencilerin "mezun oldukları okulların yeri" açısından incelendiğinde, İstanbul ili içinden gelenler %42.5, Anadolu'dan gelenler ise %57.5'tur. Görüldüğü gibi öğretmenlik mesleğini seçenlerin çoğunluğu Anadolu'dan gelmiştir.

2. İHTİYAÇ BOYUTLARINA İLİŞKİN BULGULAR

Tablo:1'de Genel dağılıma göre, en önemli ihtiyaç "başarılı olma"dır. (4. sıra), onu, sevme-sevilme, kendine güven, arkadaşlık ve bağımsızlık isteği çok az bir farkla izlemektedir. Güven'in (1990, s.216) Üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada başarılı olmanın 3.sırada, Kâğıtçıbaşı'nın (1975) araştırmasında başarı güdüsünün bazı etkenlerle farklılık gösterdiği. Kuzgun'un (1984 , s.80) araştırmasında başarı güdüsünün Fakültelere göre orta sıralarda yer alması araştırmalar arasında tutarlılığı göstermektedir.

En sonda gelen ihtiyaç ise, "yorgunluktur" (20.).

Bunu sıra ile ait olma, cinsellik, uyku ve susuzluk izlemektedir. Orta derecede ihtiyaçlar olarak kabul edilenler ise; inanç, yaratıcılık, statü, emniyet -güvenlik ve takdir edilmektir. (8. ve 12. sıralarda)

Gençlerin başarıma, sevme-sevilme ve kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarının ilk sırada yer alması dikkat çekicidir. Bu da, gençlerin bilinçli olarak kendilerini geliştirmeye ve başarılarını ispat etmeye büyük önem verdiklerini göstermektedir.

Kuzgun'un (1984 s.77) üniversite öğrencileri arasında yaptığı araştırmada da, en güçlü ihtiyaçların "anlama", "şefkat gösterme" ve "değişiklik" olduğu, en zayıf ihtiyaçların ise, "uyarlık", 3 karşı cinsle ilişki" ve "gösteriş" olarak sıralandığı görülmektedir.

İki araştırma arasında tutarlılık mevcuttur.

Bölümlere göre (tablo:2) başarılı olma, kendine güven, sevme-sevilme ilk sıralarda yer almıştır. "Bağımsızlık" ihtiyacı fen ve sosyal bilimlerde 3. sırada yer alırken, yabancı dillerde 6., güzel sanatlarda 8. sıradadır. Statü ihtiyacı ise, fen, sosyal ve güzel sanatlarda orta sıralarda (9. ve 10.) yer alırken, yabancı dillerde önemsiz (14.) sayılmaktadır. "Üstün olma" ihtiyacı ise, fen ve sosyal bilimlerde orta sıralarda (13.) yabancı dillerde (16.), güzel sanatlarda (19.) sıralarda yer almıştır. ($\chi^2 = 10.35, P < 0.05$).

İnanç ise, fen ve yabancı dillerde 7. sırada, sosyal bilimlerde 11., güzel sanatlarda 5. sırada yer almıştır. ($x^2 = 10.35$, $P < 0.05$).

Bölümler arası ihtiyaç sıralamalarında ilişki katsayısı: $r = 0.65$ ile 0.98 arasında yayılma göstermiştir. (Tablo:8) Kuzgun'un yaptığı (1984 s.80) araştırmada da bölümlere göre; duyguları anlama, başatlık, yakınlık, ihtiyaçları ilk sıralarında yer almıştır.

Kulaksızoğlu'nun (1989 s.78) yaptığı araştırmada da lisede okuyan gençlerin hem anne ve babasına hem de topluma karşı bağımsız olma ve kimliğini kazanma mücadelesi verdiklerini ve meslek seçme gibi geleceğe ait kaygılarla karşı karşıya buldukları belirtilmiştir.

Cinsiyete Göre (Tablo:3)

Kız ve erkeklerde "başarılı olma, sevme,sevilme, kendini gerçekleştirme, bağımsız olma ve arkadaşlık" ilk sıralarda görülen en önemli ihtiyaçlardır. Horner, başarı korkusunu bir testle ölçerek, kadınların daha çok başarı kaygısı taşıdıklarını tesbit etmiştir. (Porac, Blanck, 1980. s.503)

Özgüven'in yaptığı araştırmada da kızların erkek öğrencilere oranla daha başarılı oldukları belirtilmiştir. (Özgüven, 1973. s.42) Son yapılan araştırmalarda ise kadın ve erkeklerde başarı yönünden belirgin bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır (Porac, Blanc, 1980.s.504). Kız ve erkeklerin ihtiyaç sıralamalarında görüldüğü gibi önemli farklılıklar yoktur. Yalnızca "cinsellik" yönünden anlamlı bir farklılık görülmektedir. ($x^2 = 11.47$, $P < 0.05$) Kızlarda cinsellik 19. sırada yer alırken, erkeklerde 15. sırada yer almıştır. Bu da Kuzgun (1984 s.77) Ekşi (1973, s.296) yaptığı araştırmalar ile tutarlıdır. Burada toplumsal baskı, gelenek ve görenekler, aile baskısı cinselliğin ortaya çıkmasında baskıcı faktörler olarak düşünülebilir.

Cinsiyete göre, ihtiyaç sıralamaları arasındaki ilişki katsayısı $r = 0.94$ olarak hesaplanmıştır. (Tablo:8)

Yaş Durumlarına Göre (Tablo:4) 18-20 yaş grubunda kendini gerçekleştirme 1. sırada, başarılı olma, 2. sırada, sevme-sevilme, 3.sırada yer almıştır.

21-25 yaş grubunda ise, ilk sırada; başarılı olma, sonra; sevme-sevilme, 3.sırada; kendini gerçekleştirme gelmektedir.

26 ve daha yukarı yaşlarda da; 1.sırada; başarılı olma, 2. sırada; kendini gerçekleştirme, (3. sırada ise;) bağımsızlık isteği gelmektedir. Bu da yaş ilerledikçe bağımsız olma isteğinin diğer yaş gruplarına göre daha çok önem kazandığının bir göstergesi sayılabilir.

Her üç yaş grubunda da kendini gerçekleştirme ön plandadır. Buna karşılık fiziksel ihtiyaçlar arka sıralarda yer almıştır. Sosyal bir ihtiyaç olan "ait olma" isteği 18-20 yaş grubunda 4. sırada, inanç, 5. sırada, 21-25 yaş grubunda ise 9. sıradadır. Yine 18-20 ve 26 yaş üzerindekiilerde "üstün olma" orta sıralarda yer alırken, 21-25 yaş grubunda sonlarda (17. sırada) görülmüştür.

21-25 yaş grubunda önemli sayılan (3. sırada) kendini gerçekleştirme, "bir gelişme çabası, insan davranışlarını yöneten bir güdü olduğu kadar, erişilmeye çalışılan bir gelişme düzeyi olarak da anlaşılmaktadır." (Kuzgun, 1987. s.122).

Yaş gruplarının ihtiyaç sıralamaları arasında en yüksek ilişki katsayısı: ($r = 0.93$) 21-25 ve 26 daha yukarı yaş grupları arasındadır. (Tablo: 8)

Aylık Gidere Göre (Tablo:5): Aylık gideri, 1 milyon kadar olan gruplarda "başarılı olma" 1. sırada, 1 milyonun üstünde harcama yapanlarda da "statü" 1. sırada yer almaktadır. Halbuki, 500 bin ve 1 milyon harcama yapanlarda statü 10. sırada yer almıştır. ($\chi^2 = 8.13$, $P < 0.05$) Demek ki harcamayı fazla yapanlar, fazla para harcama ile "statü"yü eşdeğerde görmektedirler. Burada önemli olan ve dikkati çeken bir nokta da "arkadaşlık" isteğidir. Gelir durumu daha az olanlarda bu istek, 4. ve 5. sıralarda yer aldığı halde, 1 milyonun üstünde para harcayanlarda 10. sırada yer almıştır. "Kendini gerçekleştirme" ilk iki grupta çok önemli (1. ve 2. sırada) iken fazla para harcayan grupta fazla önemli sayılmamaktadır (5.5. sıra)

Aylık gider grupları arasında sıralama ilişki katsayısı hayli yüksek ($r = 0.87 - 0.91$) bulunmuştur. (Tablo: 8)

Üstün olma durumu ise, 500 bin ve 1 milyonun üzerinde para harcayanlarda orta sıralarda bir ihtiyaç iken (12. ve 13. sıralar) 500 binin altında para harcayanlarda ise önemsiz sayılmıştır. (17. sırada).

Kristiansen (1985) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada ilk sıralarda arkadaşlık ve dürüstlüğü geldiğini, bunun da bireyin sahip olduğu değerlerle, toplum tarafından kabul görebilme arasındaki ilişkiye bağlı olduğunu belirtmiştir. (Kristiansen, 1985, s.399).

Mezun Oldukları Okula Göre (Tablo: 6): Öğrencilerin "başarılı olma isteği" bütün gruplarda ilk sırada yer almıştır. Genel lise ve meslek lisesi çıkışlarda 2. ve 3. sırada sevme-sevilme, kendini gerçekleştirme gelmiştir. İmam H.Lisesi mezunlarında, yine sevme-sevilme 2.sırayı alırken, kendini gerçekleştirme bu lise mezunlarında 6. sırada bulunmaktadır. Yine aynı

sırayı "bağımsızlık" ve "inanç boyutu" paylaşmaktadır. Saygınlık ihtiyacı, İmam Hatip mezunlarında 4. sırada yer alırken, diğer liselerde 7. ve 9. sıralarda görülmüştür. İmam Hatip Lisesi mezunları İslami geleneklere daha bağlı olarak yetiştikleri için saygınlık ihtiyacına daha çok önem vermişlerdir.

Uyku, ait olma, yorgunluk ve susuzluk gibi ihtiyaçlar, yine en sonlarda yer alan ihtiyaçlardır.

Mezun oldukları okulun yerine göre (Tablo:7) İstanbul'dan mezun olanlarda sırasıyla "başarılı olma, sevme-sevilme, arkadaşlık ve yeterli olma" ilk sıralarda yer almıştır.

Öğrencilerin, mezun oldukları okul çeşitlerine göre, ihtiyaç sıralamaları arasında ilişki farklılık göstermektedir. $r = 0.77$, 0.82 ve 0.95 dir (Tablo: 8).

İstanbul dışından gelenlerde, sırasıyla "kendini gerçekleştirme, başarılı olma, sevme-sevilme ve arkadaşlık" ilk sıralarda görülmektedir. İstanbul ili mezunlarında "kendini gerçekleştirme" 5. sırada yer alırken, İstanbul dışı mezunlarında 1. sırada olması dikkati çekmektedir. Çünkü bu durum öğrencilerin, kendilerine ve ailelerine karşı daha fazla sorumluluk taşıdıkları şeklinde yorumlanabilir.

Mezun olduğu okul; İstanbul içi ve İstanbul dışı olan öğrencilerin ihtiyaç sıralamaları birbirine çok yakın ($r = 0.94$) bulunmuştur. (Tablo: 8).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin tabanında yer alan fiziksel ihtiyaçlar, bizim araştırmamızda son sıralarda, Maslow'un psikolojik ihtiyaçlar olarak kabul ettiği "Kendini gerçekleştirme, başarıma, saygınlık, sevme-sevilme v.b. pramidin tepesinde yer alan ihtiyaçlar, bizim araştırmamızda pramidin tabanında yani ilk sıralarda yer almıştır.

Bu da ülkelerin gelişmiş düzeyi ve aynı ülkede yaşayan bireylerin sosyal -ekonomik ve kültürel durumlarının gereği olarak değerlendirilmelidir. Buna göre; araştırmaya giren öğrencilerin genelinde yapılan analize göre, "başarılı olma, sevme-sevilme, kendine güven" en önemli ihtiyaç boyutu olarak tespit edilmiştir. En önemsizler ise; aitlik, cinsellik, uyku ve susuzluk görülmüştür.

Bölgelere göre, yine aynı şekilde başarılı olma, sevme-sevilme ve kendine güven ilk üç sırada yer almıştır. Yine en önemsiz olarak, fiziksel ihtiyaçlar görülmüştür. Bölümler arası ihtiyaç sıralamalarında fen ve sosyal bilimlerde "üstün olma" orta derecede bir ihtiyaç iken, yabancı dillerde ve

güzel sanatlarda sonlarda yer almıştır. Statü ihtiyacı da fen, sosyal ve güzel sanatlar için ortalarda (9. ve 10. sırada), yabancı dillerde daha sonda gelen bir ihtiyaç olmuştur. (14. sıra).

Cinsiyet yönünden de, kız ve erkekler arasında önemli ve önemsiz ihtiyaç sıralamalarında anlamlı bir farklılık görülememiştir.

Yaş gruplarına göre, gruplar arasında önemli ve önemsiz sıralamalar arasında ufak derecede farklılıklara rağmen, ilk üç sırada yine başarılı olma, sevme-sevilme, kendini gerçekleştirme ve bağımsızlık gelmiştir.

Burada dikkati çeken husus, bağımsızlık ihtiyacı 18-20 yaş grubunda 18. sırada yer alırken kendini gerçekleştirme ihtiyacı 1. sırada yer almıştır. Bu durum, bu yaştakilerin henüz kendini bulamadıklarını, kimlik arayışı içinde olduklarını göstermektedir.

Aylık gidere göre, 1 milyondan az gideri olanlarda "başarılı olma" ilk sırada yer alırken, aylık gideri 1 milyonun üstünde olanlarda "statü" en önemli sayılmıştır.

Burada da gelir düzeyi, kişilerin bakış açılarında bir farklılaşma yaratmıştır.

Arkadaşlık ihtiyacı, gelir düzeyi düşük olanlarda önemli (4. ve 5. sıra) sayılırken, geliri yüksek olanlarda 10. sırada yer almıştır.

Mezun oldukları okula göre, yine ilk sıralarda başarılı olma, sevme-sevilme ve kendini gerçekleştirme (genel ve meslek lisesi) en önemli sayılmıştır. İmam Hatip Lisesi mezunlarında ise; kendini gerçekleştirme 6. sırada bulunmaktadır. Yine aynı sırayı bağımsızlık ve inanç paylaşmaktadır.

Saygınlık ihtiyacı da, bu lise mezunlarında önemli (4. sıra) sayılmakta, diğer lise mezunlarında ise 9. ve 10. sıralarda bulunmaktadır.

Mezun oldukları okulun yerine öre, yine "başarılı olma", sevme-sevilme, arkadaşlık ilk sıralarda yer almıştır. Yalnız burada "kendini gerçekleştirme" ihtiyacının İstanbul dışından gelenlerde birinci sırada yer alması, bu öğrencilerin kendini gerçekleştirme ihtiyacına İstanbul içinden gelenlere göre (5. sıra) daha fazla önem verdiklerini göstermektedir.

ÖNERİLER

Yukarıda elde edilen sonuçlara göre şu öneriler getirilebilir:

1. Öğrencilerin önemli saydıkları ihtiyaçlar diğer fakültelerde okuyan öğrencilerle de karşılaştırılmalı ve bir ihtiyaçlar hiyerarşinin tespitine gidilmelidir.

2. Kişiliğin oluşumunda ihtiyaçlar dizisinin iyi bir şekilde tatmin edilmesi, öğrencilerin kendine güven ve geleceğe daha iyi bakmaları için önemlidir. Bu açıdan, eğitim programlarının içinde öğretim üyeleri ve görevlileri, öğrencilerin kendini gerçekleştirmesine yardımcı araştırmalar yaptırmalıdır. Bu suretle öğretmen olacak kişilerin kendine güvenleri artırılmış olacaktır.

TABLO 1. ATATÜRK EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN GENEL İHTİYAÇ SIRALAMASI DAĞILIMI

İhtiyaçlar	Aritmetik		Standart	
	Ortalama	meýdan	Sapma	Sıra
1. Üstün olma	12.80	13.78	5.60	15
2. Başarılı olma	5.97	4.87	4.37	1
3. Yeterli olma	8.17	7.71	4.81	6
4. Açık	11.54	13.68	6.56	14
5. Sevme-sevilmeye	6.81	5.80	4.66	2
6. Statü	10.04	10.00	5.11	10
7. Sosyallük	11.91	14.64	6.86	16
8. Soygunculük	9.11	8.40	4.87	7
9. Cinsellik	14.28	15.38	5.03	18
10. Bağımsızlık	7.70	7.64	4.81	5
11. Emniyet-güven	10.44	10.81	4.77	11
12. arkadaşlık	8.01	7.23	4.40	4
13. Kendini gerçekleştirme	6.78	5.83	4.39	3
14. Takdir edilme	10.87	11.03	4.63	12
15. Yararlılık	9.28	9.42	5.08	9
16. İnanc	5.06	8.93	4.70	8
17. Bir gruba dahil olma	13.21	13.50	5.01	13
18. Uyku	12.97	14.85	5.59	17
19. Alt olma	14.62	15.50	4.59	19
20. Yorgunluk	16.08	17.42	4.29	20

N = 200

TABLO 2. BÖLÜMLERE GÖRE ÖĞRENCİLERİN İHTİYAÇ SIRALAMASI DAĞILIMI

İhtiyaçlar	Fen Bilimi (N:50)		Sosyal Bil. (N:50)		Yabancı Dil (N:50)		Güzel San. (N:50)		Genel	
	Ortalama	Sıra	Ortalama	Sıra	Ortalama	Sıra	Ortalama	Sıra		
1. Üstün olma	12.50	13	11.83	13	13.05	16	16.01	19	10.35	0.01**
2. Başarılı olma	4.35	1	4.83	1	6.83	2	4.38	1	4.76	0.19
3. Yetenli olma	6.50	5	7.50	5	8.50	4.5	7.25	6	2.13	0.54
4. Açlık	13.75	14	12.50	14	9.50	7.5	14.78	15	5.02	0.17
5. Sevinme-sevilmeme	6.16	4	6.00	2	5.00	1	5.90	3	0.91	0.86
6. Sırtılı	9.10	10	9.16	9	11.50	14	9.29	9	3.06	0.38
7. Susuzluk	14.78	15	14.00	16	10.50	12	15.70	18	3.94	0.26
8. Soğukluk	8.10	8	8.25	8	9.83	9	8.07	7	1.36	0.71
9. Cinsellik	15.10	17	13.66	18	14.00	17	15.30	8	0.40	0.94
10. Başarısızlık	5.50	3	6.50	3.5	8.64	6	8.30	8	5.02	0.17
11. Emniyet-güven	10.83	11	10.16	10	10.83	13	11.50	12	1.53	0.67
12. Arkadaşlık	7.00	6	8.50	6.5	8.30	4.5	5.66	4	7.94	0.04*
13. Kredili gerçekleştirme	5.25	2	6.50	3.5	7.50	3	4.64	2	10.10	0.01**
14. Takdir edilme	11.83	12	11.25	11.5	10.21	11	10.83	11	1.68	0.64
15. Yararlanma	8.50	9	8.50	6.5	10.00	10	10.75	10	2.80	0.42
16. İnanç	7.75	7	11.25	11.5	9.50	7.5	7.16	5	15.22	0.02*
17. Bir gruba dahil olma	13.50	18	13.64	15	12.50	13	12.33	13	9.82	0.02*
18. Uyku	14.83	16	14.50	17	15.10	19	14.75	14	0.22	0.97
19. Alt olma	15.72	19	15.75	19	14.30	18	15.10	16	1.28	0.73
20. Yorgunluk	17.21	20	17.94	20	17.00	20	17.25	20	2.16	0.54

N : 200

* p < .05

** p < .01

TABLO 3. CİNSİYETE GÖRE ÖĞRENCİLERİN İHTİYAÇ SIRALAMASI DAĞILIMI

İhtiyaçlar	Kız(N : 96)		Erkek (N = 104)		Genel		X ²	A.D.
	Medyan	Sıra	Medyan	Sıra	Medyan	Sıra		
1. Üstün olma	13.94	15	13.75	16	14.01	16	0.20	0.64
2. Başarılı olma	4.57	1	5.06	1	5.00	1	0.10	0.74
3. Yeterli olma	7.54	6	7.93	6	8.00	6	0.86	0.35
4. Açlık	13.75	14	12.33	13	13.50	13	0.17	0.67
5. Sevme-sevilmeye	5.65	2	5.85	3	6.00	3	0.40	0.83
6. Statü	9.44	10	10.42	10	10.00	10	0.78	0.37
7. Susuzluk	15.18	18	13.80	17	15.00	17	0.44	0.50
8. Saygınlık	6.07	7	9.20	8	8.00	8	1.30	0.25
9. Cinsellik	16.65	19	13.71	15	15.00	15	11.47	0.01**
10. Bağımsızlık	7.25	4	7.71	5	7.00	5	0.18	0.66
11. Emniyet-güven	10.55	12	11.28	11	11.00	11	0.80	0.37
12. arkadaşlık	7.37	5	7.50	4	7.00	4	0.60	0.79
13. Kendini gerçekleştirme	5.91	3	5.72	2	6.00	2	0.05	0.80
14. Taktir edilme	10.33	11	11.35	12	11.00	12	0.09	0.75
15. Yaratıcılık	6.85	9	10.20	9	9.00	9	1.30	0.25
16. Bir gruba dahil olma	8.81	8	9.06	7	9.00	7	0.03	0.85
17. Uyku	13.63	13	13.29	14	13.00	14	0.17	0.67
18. Ait olma	14.91	17	14.76	18	15.00	18	0.43	0.51
19. Yorgunluk	14.45	16	16.03	19	15.50	19	3.92	0.04*
20. Yorgunluk	17.34	20	17.53	20	17.00	20	0.08	0.77

* p<.05

** p<.01

TABLO 4. YAŞ DURUMUNA GÖRE ÖĞRENCİLERİN İHTİYAÇ SIRALAMASI DAĞILIMI

İhtiyaçlar	18-20 Yaş(N:57)		21-25 Yaş(N:133)		26 ve daha yürekli Yaş		Genel	Medyan	X ²	A.D.
	Medyan	Sıra	Medyan	Sıra	Medyan	Sıra				
	(N:57)	(N:133)	(N:10)	(N:10)	(N:10)	(N:10)				
1. Özgün olma	12.50	12	14.70	17	11.50	13	14.00	4.13	0.12	
2. Başarılı olma	5.25	2	4.75	1	4.50	1	5.00	2.77	0.25	
3. Yetenli olma	9.50	9	7.27	4	6.50	4.5	8.00	4.30	0.11	
4. Açık	14.90	15	12.64	14	10.50	11	13.00	4.02	0.13	
5. Sevinme-sevdirme	6.50	3	5.38	2	6.50	4.5	6.00	2.26	0.32	
6. Saadli	9.30	8	10.20	10	9.50	9.5	10.00	0.53	0.76	
7. Sasuzluk	16.10	17	12.50	13	14.50	16	15.00	4.12	0.12	
8. Saygınlık	8.10	6	8.83	7	7.50	6.5	8.00	1.93	0.38	
9. Cinsellik	16.30	19	14.86	18	16.50	18.5	15.00	2.92	0.23	
10. Bağımsızlık	16.16	18	8.21	6	5.50	3	7.00	2.91	0.23	
11. Emniyet-güven	9.70	10	11.30	12	13.50	14	11.00	4.34	0.11	
12. Arkadaşlık	6.64	4	7.44	5	13.00	8	7.00	2.29	0.31	
13. Kendini gerçekleştirme	4.70	1	6.59	3	5.00	2	6.00	5.47	0.06	
14. Takdir edilme	10.30	11	11.27	11	11.00	12	11.00	0.44	0.83	
15. Yaratıcılık	8.75	7	9.70	8	9.50	9.5	9.00	0.59	0.74	
16. İnanç	7.30	5	9.66	9	7.50	6.5	9.00	7.20	0.02 *	
17. Bir gruba dahil olma	3.92	13	12.83	15	14.50	16	13.00	3.29	0.18	
18. Uyku	15.80	16	14.30	16	16.50	18.5	15.00	6.39	0.04 *	
19. Ait olma	14.62	4	16.03	19	14.50	16	15.50	5.81	0.05 *	
20. Yorgunluk	17.62	20	19.57	20	14.50	16	17.00	0.51	0.77	

* p < .05

TABLO 5. AYLIK GİDERE GÖRE ÖĞRENCİLERİN İHTİYAÇ SIRALAMASI DAĞILIMI

İhtiyaçlar	500 binin altı (N:109)		500 binin altı (N:78)		1 milyon ve üstü (N:13)		Genel	X ²	A.D.
	Medyan	Sıra	Medyan	Sıra	Medyan	Sıra			
1. Üstün olma	14.77	17	12.10	13	11.37	12	14.00	3.35	0.16
2. Başarılı olma	4.88	1	4.83	1	3.75	2	5.00	0.30	0.85
3. Yeterli olma	7.42	5	8.25	6	6.25	7	8.00	2.21	0.33
4. Açlık	13.42	14	13.00	15	15.00	16	13.00	0.13	0.93
5. Sevme-sevilmeme	5.85	3	5.90	2	4.33	3	6.00	0.26	0.87
6. Stajlı	9.68	10	11.00	10.5	3.33	1	10.00	8.13	0.01**
7. Susuzluk	14.44	15	14.50	16	17.25	19	15.00	1.64	0.43
8. Saygınlık	8.44	8	9.00	7	6.00	5.5	8.00	4.59	0.10
9. Cinsellik	15.56	19	15.00	18	17.62	20	15.00	3.48	0.17
10. Bağırmaçlık	8.14	6	6.92	4	4.75	4	7.00	2.36	0.30
11. Eminiyet-güven	11.00	12	11.00	10.5	10.00	10	11.00	0.50	0.77
12. Arkadaşlık	7.06	4	7.38	5	10.00	10	7.00	3.37	0.18
13. Kendini gerçekleştirme	5.40	2	6.25	3	6.00	5.5	6.00	0.34	0.84
14. Takdir edilme	10.60	11	11.37	12	11.66	13	11.00	0.38	0.82
15. Yaramıcılık	8.71	9	10.64	9	8.33	8	9.00	2.56	0.25
16. İnanç	8.35	7	9.83	8	10.00	10	9.00	4.68	0.09
17. İler gruba dahil olma	13.17	13	12.70	14	13.75	14	13.00	1.12	0.57
18. Uyku	14.70	16	14.66	17	16.00	17	15.00	0.74	0.69
19. Ait olma	15.05	18	16.12	19	14.25	15	15.50	2.82	0.24
20. Yorgunluk	17.23	20	17.90	20	16.33	18	17.00	3.46	0.17

**p<.01

TABLO 6. EN SON MEZUN OLDUĞU OKULA GÖRE ÖĞRENCİLERİN İHTİYAÇ SIRALAMASI DAĞILIMI

İhtiyaçlar	Genel Lis. (N=129)		Meslek Lis. (N=45)		İmam Hatip (N=26)		Genel		χ ²	A.D.
	Medyan	Sıra	Medyan	Sıra	Medyan	Sıra	Medyan	Sıra		
1. Üstün olma	14.80	16	11.75	12	14.00	14	14.01	14	6.23	0.10
2. Başarılı olma	5.00	1	4.87	1	4.00	1	5.00	1	0.42	0.90
3. Yeterli olma	7.50	6	7.25	5	7.25	3	8.00	3	7.91	0.01 **
4. Açlık	13.50	13	12.12	14	16.00	12	13.00	12	1.25	0.70
5. Sevme-sevilmeme	5.71	3	5.40	2	6.00	2	6.00	2	0.46	0.90
6. Statü	9.94	10	10.66	10.5	9.25	8	10.00	8	2.04	0.50
7. Sımsızlık	14.33	15	14.62	17	16.25	13	15.00	13	2.05	0.50
8. Saygınlık	8.34	7	9.91	9	7.75	4	8.00	4	3.00	0.39
9. Cinsellik	16.00	19	14.40	16	15.00	17	15.00	17	3.11	0.37
10. Bağımsızlık	6.00	4	9.22	7	9.00	6	7.00	6	22.59	0.01 **
11. Emniyet-güven	10.37	11	12.00	13	11.00	9.5	11.00	9.5	3.58	0.31
12. Arkadaşlık	7.26	5	6.75	4	13.75	12	7.00	12	10.21	0.01 **
13. Kendini gerçekleştirme	5.68	2	5.44	3	9.00	6	6.00	6	2.75	0.43
14. Takdir edilme	11.07	12	10.66	10.5	11.25	11	11.00	11	0.23	0.97
15. Yararlanma	9.20	9	9.33	8	13.00	18	9.00	18	1.03	0.74
16. İnanç	9.00	8	9.00	6	9.00	6	9.00	6	0.03	0.99
17. İlgisiz dahi olma	13.81	14	12.75	15	11.00	9.5	13.00	9.5	5.15	0.10
18. Uyku	14.83	17	15.20	18	14.75	16	15.00	16	0.62	0.89
19. Alt olma	15.31	18	15.80	19	14.33	15	15.50	15	0.67	0.87
20. Yorgunluk	17.43	20	17.55	20	16.75	20	17.00	20	0.79	0.85

** p < .01

TABLO 7. EN SON MEZUN OLDUĞU OKULA GÖRE ÖĞRENCİLERİN İHTİYAÇ SIRALAMASI DAĞILIMI

İhtiyaçlar	İstanbul III (N=88)				İstanbul Dış (N=115)				Genel Medyan	χ ²	A.D.
	Medyan	Sıra	Medyan	Sıra	Medyan	Sıra	Medyan	Sıra			
1. Üstün olma	14.91	17	13.34	14	14.00	0.72	0.39				
2. Başarılı olma	4.23	1	5.20	2	5.00	0.25	0.61				
3. Yetorfil olma	7.37	4	6.00	7	6.00	1.48	0.20				
4. Açlık	12.66	14	13.00	13	13.00	0.20	0.60				
5. Sevme-sevdirme	5.08	2	6.18	3	6.00	1.79	0.10				
6. Statü	9.93	8	9.91	10	10.00	0.03	0.80				
7. Sıvazlık	12.33	13	14.93	17	15.00	0.14	0.70				
8. Saygınlık	8.66	7	8.32	8	8.00	0.05	0.80				
9. Cinsellik	14.85	16	15.72	19	15.00	0.51	0.30				
10. Başlımsazlık	7.66	6	7.31	5	7.00	0.01	0.90				
11. Erimiyet plâven	10.93	11	10.81	12	11.00	0.00	0.90				
12. Arkadaşlık	7.26	3	7.17	4	7.00	0.02	0.80				
13. Kendini geçöölçürme	7.41	5	5.10	1	6.00	7.07	0.00 *				
14. Tabakir edilişne	11.59	12	10.77	11	11.00	0.53	0.40				
15. Yaratıcılık	10.20	10	8.95	9	9.00	1.21	0.20				
16. İlimanç	10.06	9	7.88	6	9.00	5.05	0.00				
17. İler grubu statü olma	13.00	15	13.75	15	13.00	0.54	0.40				
18. Uykı	15.25	18	14.33	16	15.00	0.53	0.40				
19. Alt olma	15.33	19	15.55	18	15.50	0.00	1.00				
20. Yorgunluk	17.70	20	17.21	20	17.00	0.66	0.40				

* p<.05

** p<.01

TABLO 6. ALT DEĞİŞKENLER ARASI SIRALAMA KORELASYON KATSAYILARI

AB Değişkenler	r _s
BÖLÜMLER	
Yabancı Dil-Güzel Sanatlar	0,98
Fen Bilimleri-Sosyal Bilimler	0,65
Fen Bilimleri-Yabancı Diller	0,91
Fen Bilimleri-Güzel Sanatlar	0,90
Sosyal Bilimler-Yabancı Diller	0,89
Sosyal Bilimler-Güzel Sanatlar	0,88
CİNSİYET	
Kız-Erkek	0,94
YAŞ DURUMU	
(18-20 yaş) - (21-25 yaş)	0,64
(21-25 yaş) - (26 ve yukarı yaş)	0,93
(18-20 yaş) - (26 ve yukarı yaş)	0,64
AYLIK GİDER	
(500 bin TL. altı) - (500 bin-1 milyon TL)	0,91
(500 bin TL. altı) - (1 milyon üstü TL)	0,83
(500 bin - 1 milyon) - (1 milyon üstü TL)	0,87
MEZUN OLDUĞU OKUL TÜRÜ	
Genel Lise-Meslek Lisesi	0,95
Genel Lise-İmam Hatip Lisesi	0,82
Meslek Lisesi-İmam Hatip Lisesi	0,77
MEZUN OLDUĞU OKUL İLİ	
İstanbul İl-İstanbul Dışı	0,94

KAYNAKLAR

- BERLYNE A.: *Decade of Motivation Theory*. American Scientist, Vol. 52, 1964.
- DRAKER and PETER J. Smith.: "Sanayide Davranış Bilimleri" Çev. Kemal Tosun ve Grubu, İstanbul Üniv. Yayın No: 2459, İst. 1978.
- EKŞİ, A.: *Gençlerimiz ve Sorunları*, İstanbul Üniversitesi Yayınları No.2790, İstanbul, 1982.
- GÜVEN, Kâniye.: *Hastanelerde Çalışan Doktor, Hemşire ve Bu Meslekleri Seçen Öğrencilerin Tutum ve Değerlerinin Karşılaştırmalı Analizi*, LÜniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İst. 1990.
- GÜNER, Nur., : *Yetişkin Eğitiminde İhtiyaç Kavramı*, M.Ü., Atatürk Eğitim Fak. Dergisi, 1990, Sayı.2
- KAÇITÇIBAŞI, Çiğdem, : *Gençlerin Tutumları ve Kültürler Arası Bir Karşılaştırma*, Ankara, ODTÜ Fen-Edebiyat Fakültesi, Yayın No: 23, 1973.
- KAYNAK, Tuğray, "Maslow'un Holistik Motivasyon Teorisi" Bildiri, Yönetim Psikoloji II. TODAİE Yay. Ank. 1982
- KRISTIANSEN, M., Connie., *Social Desirability and the Rokeach Values Survey*, The Journal of Social Psychology, 125 (3) 1985
- KULAKSIZOĞLU, Adnan., -Ergen-Aile Çatışmaları ile Annenin Tutumları Arasındaki Arasındaki İlişki ve Ergenin Problemleri, M.Ü. Eğitim Bilimleri Dergisi, İst. 1989, s.1 .
- KUZGUN, Yıldız.: *Psikolojide İnsancıl Yaklaşım*, Eğitim Bilimleri Fak. Dergisi, Cilt 18, sayı 1-2, Ank. 1985
- KUZGUN Yıldız., - Edwards, Kişisel Tercih Envanterinin Türkiye'de Güvenilirlik ve Geçerliliği, Eğitim Bil. Fak. Dergisi, Cilt 17, Sayı 1-2 Ank. 1984,
- Kuzgun, Yıldız: *Rehberlik A.D. Eğitim Dalı Eğitim Araştırmaları*
- Maslow, A.H. : *Motivation and Personality*. New York, Harper and Row Publisher. Incorporated. 1970
- Özgüven, İbrahim Ethem. *Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler*, Ank. 1974
- PORAC, Joseph F.A., - Blanck, Peter D."Effects of Fear of Success on Intrinsic Motivation. Causal Attribution and Choise Behavior". *Journal of Personality and Social Psychology* 99 Vol. 39, No. 3, 1980.